COVID-19’a Yönelik Koruyucu Davran??lar Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *COVID-19’a Yönelik Koruyucu Davran??lar Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19411

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Bu ölçek, bireylerin **COVID-19** pandemisi s?ras?nda gösterdikleri veya göstermeye niyetli olduklar? koruyucu davran??lar? ölçmek amac?yla uyarlanm?? bir psikometrik araçt?r. Ölçe?in Türkçe versiyonunun **psikometrik** özelliklerinin de?erlendirilmesi, salg?n?n halk sa?l??? üzerindeki etkilerini anlamak ve bireysel tepkileri incelemek için kritik öneme sahiptir. Ölçek, Fatma Altun ve arkada?lar? taraf?ndan Türk kültürüne ve diline uygun hale getirilerek geçerlik ve güvenirlik çal??malar? yap?lm??t?r. Bu çal??ma, ayn? zamanda COVID-19 Kaynakl? Anksiyete Ölçe?i ile birlikte yürütülmü?tür.

Ölçek, toplam 14 maddeden olu?makta olup, bireylerin hijyen uygulamalar?, sosyal k?s?tlamalara uyum, karantina gerekliliklerine ba?l?l?k ve sa?l?k yetkililerine bilgi verme gibi davran??sal tepkilerini de?erlendirmektedir. Bu araç, pandemi dönemindeki risk alg?s? ile davran??sal sonuçlar aras?ndaki ili?kiyi inceleyen ara?t?rmac?lar için önemli bir kaynak sa?lamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Koruyucu Davran??lar, Salg?n, Psikolojik Ölçek, Uyarlama, Halk Sa?l???, Likert Ölçe?i.

Yazarlar

H. Yaz?c?, F. Altun, C. Tosun, M. Özdemir, Y. Karsant?k.

Amaç

Ölçe?in temel amac?, bireylerin **COVID-19** salg?n?na kar?? ald?klar? tedbirleri ve gösterdikleri koruyucu davran??lar? sistematik bir ?ekilde de?erlendirmektir. Bu davran??lar, el hijyeni, sosyal mesafe, seyahat k?s?tlamalar?, izolasyon kurallar?na uyum ve ?üpheli semptom durumunda t?bbi yard?m arama gibi çok boyutlu tepkileri kapsamaktad?r. Ölçek, bireysel risk yönetimini ölçerek, halk sa?l??? kampanyalar?n?n ve psikososyal müdahalelerin etkinli?ini ölçmede önemli bir veri kayna?? sunar.

Ölçek, kat?l?mc?lar?n alg?lanan tehdide kar?? ne kadar proaktif davrand?klar?n? saptayarak, psikolojik faktörler (anksiyete, risk alg?s?) ile davran??sal sonuçlar aras?ndaki ili?kileri ara?t?rmaya olanak tan?r.

Yap?

Ölçek, bireylerin sa?l?k krizlerine yönelik gösterdi?i **koruyucu davran??** yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, genel olarak halk sa?l??? yönergelerine uyumu ve ki?isel sorumluluk alma düzeyini

ARABPSYCHOLOGY.COM

yans?t?r. Ölçek maddeleri, üç ana davran?? alan?n? kapsar: 1) Hijyen ve Ki?isel Korunma (maske ve el temizli?i), 2) Sosyal K?s?tlama ve ?zolasyon (seyahat ve sosyal etkinlik k?s?tlamalar?), ve 3) Sa?l?k Otoritelerine Uyum ve Bildirim (semptomlar? bildirme, t?bbi geçmi?i gizlememe). Ölçek, bu davran??sal bile?enlerin bireydeki toplam uyum düzeyini belirlemeyi hedefler.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe versiyonunun geçerlik çal??malar?, Yaz?c? ve arkada?lar? (2021) taraf?ndan yürütülen **psikometrik** de?erlendirme çal??mas? kapsam?nda gerçekle?tirilmi?tir. Çal??ma, ölçe?in yap? geçerli?ini ve madde geçerli?ini incelemeyi amaçlam??t?r. Sa?lanan kaynak özetinde spesifik geçerlik katsay?lar?na (örne?in, faktör yükleri veya korelasyon de?erleri) yer verilmemi?tir. Ancak, uyarlama sürecinde orijinal yap?ya uygunlu?un sa?land??? ve ölçe?in Türk popülasyonunda ilgili yap?y? ölçmek için geçerli oldu?u belirtilmi?tir. Detayl? geçerlik analizleri için orijinal makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.

Güvenirlik

Güvenirlik çal??malar? da ayn? psikometrik de?erlendirme kapsam?nda yap?lm??t?r. Güvenirlik, ölçe?in iç tutarl?l???n?, yani maddelerin ayn? yap?y? ne kadar tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir. Orijinal makalede Cronbach Alfa katsay?s? gibi iç tutarl?l?k ölçütlerinin sunuldu?u varsay?lsa da, bu özet içeri?inde bu de?erler belirtilmemi?tir. Ölçe?in tutarl?l?k aç?s?ndan kabul edilebilir düzeyde oldu?u ve ara?t?rmalarda kullan?labilecek yeterlili?e sahip oldu?u kabul edilmektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal geçerli?ini test etmek amac?yla Faktör Analizi yöntemleri kullan?lm??t?r. Bu analizler, 14 maddelik ölçe?in kaç temel faktör alt?nda topland???n? ve bu faktörlerin **koruyucu davran??lar** yap?s?n? ne ölçüde temsil etti?ini belirlemeye yard?mc? olmu?tur. Türkçe uyarlama çal??mas?, ölçe?in orijinal yap?s?yla tutarl? bir faktör yap?s?na sahip oldu?unu do?rulamay? amaçlam??t?r. Faktör analizinin sonuçlar?, ölçe?in Türk popülasyonunda da ilgili davran?? boyutlar?n? ba?ar?yla ay?rt edebildi?ini göstermi?tir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: 14 maddeden olu?an, kendini raporlama ölçe?i.

Derecelendirme: 5'li Likert Ölçe?i kullan?lm??t?r. Kat?l?mc?lar, her maddeye ne ölçüde kat?ld?klar?n? 1 (Kesinlikle Kat?lm?yorum) ile 5 (Kesinlikle Kat?l?yorum) aras?nda

ARABPSYCHOLOGY.COM

derecelendirirler.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama versiyonu).

Popülasyon Grubu: Genel Yeti?kin Popülasyonu.

Ya? Grubu: Yeti?kinler.

Popülasyon Detaylar?: Ölçe?in psikometrik de?erlendirmesi Türkiye'de yürütülmü?tür. Çal??ma örneklemi hakk?nda detayl? bilgi makalede mevcuttur.

Test Metodolojisi: Ölçek, çeviri ve geri çeviri süreçleri ile kültürel adaptasyondan geçirilmi?, ard?ndan istatistiksel analizlerle geçerlik ve güvenirlik göstergeleri sunulmu?tur.

Anahtar Kelimeler

Pandemi, **COVID-19**, Halk Sa?l???, Psikometri, Sosyal Mesafe, Kendini Raporlama.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Fatma ALTUN

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Veri Kaynakta Yoktur.

?leti?im E-posta Adresi: faltun@trabzon.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Trabzon Üniversitesi, Fatih E?itim Fakültesi, Psikolojik Dan??manl?k ve Rehberlik Bölümü, Trabzon.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: Türkçe Uyarlama çal??mas? 2021 y?l?nda yay?nlanm??t?r.

?zinler ve Ücret: Ölçe?in akademik ara?t?rmalarda kullan?m? için sorumlu yazar (Fatma Altun) ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmesi önerilir.

Orijinal PDF Belgesi: Ölçe?in orijinal PDF belgesi ?uradan indirilebilir: covid-19a-yonelik-koruyucu-davranislar-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Yaz?c?, H., Altun, F., Tosun, C., Özdemir, M. & Karsant?k, Y. (2021). Psychometric Evaluation of the Turkish Version of the Covid-19 Induced Anxiety Scale and Protective Behaviors Towards

ARABPSYCHOLOGY.COM

Covid-19 Scale. *Pyscho-Educational Resarch Reviews, 10* (3), 478-489. doi: 10.52963/PERR_Biruni_V10.N3.30. Makaleye ?u adresten ula??labilir: perr.biruni.edu.tr

COVID-19'a Yönelik Koruyucu Davran??lar Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmu? olup, hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Salg?n sürecinde ellerimi temiz tutar?m.
COVID-19 salg?n? s?ras?nda birçok etkinli?i (e?lence amaçl? toplant?, parti vb.) hemen iptal ederim.
COVID-19 salg?n? s?ras?nda gerekli olmayan seyahat planlar?m? hemen iptal ederim.
Salg?n s?ras?nda herhangi bir akrabam? ya da arkada??m? ziyaret etmem.
Ne zaman d??ar? ç?ksam ya da halka aç?k yerlerde bulunsam a?z?m? ve burnumu kapat?r?m.
COVID-19'un yayg?n oldu?u bölgeden biriyle temas kurarsam kendimi izole etmem gerekir.
Ailemden biri **COVID-19**'un yayg?n oldu?u bölgeden yeni gelmi?se bunu hemen sa?l?k yetkililerine bildiririm.
Salg?n?n yayg?n oldu?u bölgeden gelen arkada??m?n veya ailemden birinin sa?l??? yerindeyse koruyucu önlem almaya gerek kalmaz.
Bence, anormal hiçbir semptom yoksa karantina önceden sonland?r?labilir.
E?er ?üpheli semptomlar?m olursa kendimi hemen karantinaya almam gerekir.
?üpheli semptomlar?m hafif oldu?u sürece doktor tavsiyesi olmadan ilaç alabilirim.
E?er ?üpheli semptomlar?m olursa hemen uzman doktorlardan t?bbi yard?m almam gerekir.
T?bbi geçmi?imi (geçirdi?im hastal?klar?, kulland???m ilaçlar?) gizlemek kendim ve ba?kalar? için iyi olmaz.
Evde ?üpheli bir enfeksiyon veya kesin bir vaka varsa mümkün olan en k?sa sürede sa?l?k yetkililerine bildirmem gerekir.

ARABPSYCHOLOGY.COM